

[Schmidt.]

Modvind kommer særlig fra alle de nyoprettede Stater, især dem, der er dannet af en hel Del Folkeelementer, der vanskeligt kan føjes sammen. Dér kommer man lettest til den Tanke: det maa man centralisere, det maa man forvalte centralt, slutte sammen efter een Form. Altsaa, dér er den Modvind, der møder Tanken om kulturel Selvforvaltning.

Jeg synes ikke, der er særlig Grund til, at denne Modvind ogsaa skulde komme fra dansk Side, for Danmark indtager en Særstilling i Henseende til Anvendelsen af disse forskellige Forvaltningsprincipper. Danmark kender godt til at gribe ind fra Centraladministrationen, men Danmark har ogsaa en hel Del Selvforvaltning, saaledes kan man netop paa det kulturelle Omraade sige, at Skolesognene er selvforvaltende, i høj Grad. Men saa er der visse Omraader, hvor Staten griber ind og griber meget bestemt ind; man kan f. Eks. tænke paa, hvorledes Eksamensvæsenet er ordnet. Interessanter endnu er det at se, hvorledes Danmark centralforvalter Grønland, hvorledes det giver udstrakt Selvforvaltning til Færøerne, hvorledes det giver ligefrem Suverænetet til Island. Altsaa, Danmark er slet ikke fremmed for at behandle saadanne Forhold paa forskellig Maade. Danmark har blot slet ikke tænkt paa, om man ikke ogsaa skal tage Forholdene i Nordslesvig paa en særlig Maade. Og det er i Grunden slet ikke noget radikalt Krav, vi stiller, naar vi siger: Man skal i det mindste give kulturelt Selvstyre til det tyske Mindretal. Det ligger i Linien af disse andre Ting, som er velkendte i Danmark og udøvet dér. Men den Tanke har man altsaa ikke taget Stilling til endnu i Danmark, og man har ikke set paa den tyske Folkedel som et Hele, men man har sagt: Spørgsmaalet maa kunne ordnes nogenlunde indenfor de Rammer, vi har, sognevis, som vi ellers ordner det sognevis, selvfølgelig med nogle Bestemmelser, der tager Sigte paa de nationale Forhold, saaledes som De alle ved, at det er sket. Ja, det kan man jo gøre, men saa ordner man paa en Maade, der ikke giver det hele de Vilkaar, som det som en Helhed maa forlange, for idet man ordner det sognevis, omfatter man kun maaske Halvdelen af Befolkningen, og alle de mange andre Børn, der kommer ud af tyske Hjem, kan ikke finde Tilslutning til saadanne Skoler, som er ordnet sognevis. Nu har man ganske vist sat nogle Ventilene, man har indrettet et Privatskolevæsen efter den

Maade, som man ellers har indrettet dette efter. Det er selvfølgelig en Ventil, som vi kan bruge og har brugt, men saaledes som Sagerne ligger, kan den ikke være tilfredsstillende for os. Jeg vil dog erkende, at det er noget; det er et Grundlag, man kan gaa ud fra. Det er ret forskelligt fra den Behandlingsmaade, man anvendte før.

Naar jeg til dette dobbelte Grundlag, den kommunale Skole og den private Skole, har tilføjet dette, at den kommunale Skole skal have Selvforvaltning — det vil sige, dér hvor der er en tysk Klasse, skal der ogsaa være en tysk Skolekommission; det er det Krav, jeg altid kommer med —, og at paa den anden Side de private Skoler med tysk Undervisningssprog, der er nødvendige Led i det hele, skal have større Statstilskud, saa kom disse to Grene til at ligne hinanden mere. Og jeg vil gerne udtale, at jeg har det Haab, at jo mere man ligestiller disse to Dele, des mere maa det være muligt en Gang, naar man ser lidt mere roligt og uhildet paa det hele, at organisere det under eet og at skabe en organisk Helhed. Vil man straks gøre det, som Redaktør Svensson har anbefalet med en vis Begrænsning, er jeg selvfølgelig ingen Modstander af det, men vi maa have drøftet den Maade, hvorpaa vi kan gøre det. Jeg kunde ikke saa let komme paa den Tanke og var ikke Optimist nok til at tro, det kunde være muligt, og jeg ved heller ikke, om det er muligt. Jeg havde heller ingen Grund til at være Optimist, for de Krav, vi ellers har stillet her, blev jo altid pure afvist. Men, som sagt, skulde man ønske at drøfte ogsaa dette Spørgsmaal, er jeg selvfølgelig ingen Modstander af det. Foreløbig har jeg prøvet at bygge paa det dobbelte Grundlag: at nærme de to Grene af Skoler, de private og de kommunale, til hinanden.

Nu har Preussen jo skabt en Skoleordning, der maaske dog gør det lettere at se lidt mere uhildet paa disse Forhold og roligere at tænke over, hvorledes man kunde ordne det paa det bedste, netop fordi Preussen har sat en hel Del Betæneligheder, det havde, til Side og givet det danske Mindretal Vilkaar, som man vist gerne anerkender er omtrent dem, man ønsker, Vilkaar, som jeg tror, man heller ikke kan nægte paa visse Omraader er bedre end dem, vi har for Øjeblikket. Jeg vil gerne pege paa de to Ting, som er bedre ordnet i Preussen end her efter mit Skøn og vistnok ogsaa efter ærede Medlemmers.

Den første er, at man tilbyder ved private Skoler, der bliver oprettet, og hvor der mindst er 10 Børn, at overtage 60 pCt.